Растителна защита

електронно списание за растителна защита
семена, торове и земеделие
ISSN 2815-522X

"AB'de Protein Mahsullerinin Geleceği: İklim Değişikliği Bağlamında Sürdürülebilirlik Stratejileri"

Растителна Защита

Tarih 04.05.2026 | **Sayı** 5/2026 | **ISSN** 2815-522X | **Dil** TR
www.plant-protection.com/article/2413?lang=tr

Avrupa Birliği'nde protein bitkilerinin üretimi stratejik bir dönüm noktasıyla karşı karşıyadır. Bir yandan yem ve gıda için bitkisel proteinlere olan talep artarken, diğer yandan yerel üretim geride kalmakta ve Avrupa'yı soya fasulyesi ithalatına güçlü bir bağımlılık içine sokmaktadır. *AB Ortak Tarım Politikası Ağı*'nın (EU CAP Network) uzman grubunun son raporuna göre, bu açığın kapatılması yalnızca daha fazla ekili alan değil, iklim değişikliğinin zorluklarına uyarlanmış kapsamlı bir sistem değişikliği gerektirmektedir.

Eski Kıtanın Protein Açığı

Avrupa'da protein bitkilerinin yetiştirilmesindeki tarihsel düşüş, büyük ölçüde, toprakta azot bağlayan baklagillerin yetiştirilmesi için ekonomik teşviki azaltan sentetik azotlu gübrelerin yaygın kullanımından kaynaklanmaktadır. Gösterge niteliğinde bir veri, 2022 yılında AB'deki tane baklagillerin yaklaşık %24'ünün organik tarım koşullarında (azot fiksasyonu için bunlara güvenen) üretilmiş olmasına rağmen, organik tarımın toplam tarım arazisinin yalnızca %9,1'ini oluşturmasıdır.

Günümüzde AB'de protein bitkilerinin üretimi, diğer ürünlere ve başta soya fasulyesi olmak üzere ucuz ithalata kıyasla zayıf ekonomik rekabet güçleri nedeniyle sınırlıdır.

Bu bağımlılığı azaltmak için, hem daha iyi çeşitler yoluyla yerel üretimde artış ve alternatif baklagil ürünlerinin tanıtılması hem de daha fazla bitkisel protein içeren diyetlere geçiş ve hayvancılığın yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Rapor, sorunun yalnızca teknolojiyle çözülemeyeceğini açıkça belirtmektedir. İklimsel ve ekonomik kısıtlamalar nedeniyle tüm ithalatın yerel üretimle değiştirilmesi gerçekçi değildir. Gıda sistemlerinde ve tüketici alışkanlıklarında bir değişiklik gerekmektedir.

Değer Zinciri Boyunca Zorluklar: Tohumdan Pazara

Uzmanlar, çiftçiler için üç ana engel grubu belirlemektedir:

Üretim Öncesi (Tohumlar):

Belirli yerel koşullara iyi uyum sağlamış çeşitlerin eksikliği vardır. Ticari ıslah, öncelikle bezelye ve soya fasulyesi gibi yığın ürünlere odaklanırken, daha az yaygın türler (acı bakla, mürdümük) mali çıkar eksikliği nedeniyle az gelişmiş durumdadır.

Acı baklalar (Lupinus), baklagiller familyasından (Fabaceae) çiçekli bitkilerin bir cinsidir. Cins, 200'den fazla tür içerir ve en büyük çeşitlilik Kuzey ve Güney Amerika'da gözlenir. Ayrıca Kuzey Afrika ve Akdeniz bölgesinde de bulunurlar. Hem gıda hem de süs bitkisi olarak birçok ülkede yetiştirilirler.

Ayrıca, çiftçiler genellikle yatmaya dayanıklılık, harmanlama kolaylığı veya tohumların pişme süresi gibi çeşitlerin temel özellikleri hakkında bilgiye erişimden yoksundur.

.

Acı bakla tohumları. Acı bakla, yemekleri hem tatlı hem de tuzlu yapabilir ve geleneksel olarak fermente edilmiş gıdaları, unlu mamulleri ve sosları tatlandırabilir. Acı bakla yemekleri en çok Avrupa'da, özellikle Portekiz, İspanya, Yunanistan ve İtalya'da yaygındır.

Çiftlik Düzeyinde (Tarım ve Kârlılık): Protein bitkileri yetiştirmek genellikle daha düşük kâr sağlar. Birçok çiftlik, ekim, hasat ve ürün işleme için gerekli özel makinelerden yoksundur. Ayrıca bu ürünler için toprak yönetimi ve hastalık kontrolü konusunda pratik bilgi eksikliği de bulunmaktadır.

Hasat Sonrası (Pazarlar ve İşleme): Çiftçiler, katma değerin çok küçük bir payını alırlar çünkü işleme ve pazarlama çiftlik dışında gerçekleşir. Avrupa düzeyinde, temizlik ve işleme için bölgesel altyapıda ciddi bir eksiklik vardır, bu da doğrudan satışı zorlaştırmaktadır.

İklim Değişikliği: Bir Tehdit, Ama Aynı Zamanda Yenilik İçin Bir Katalizör

İklim değişikliği, kuraklıklar, sıcaklık ve zararlılar yoluyla baskıyı artırmaktadır. Bununla birlikte, yeni fırsatlar da yaratmaktadır. Rapor, belirli ürünler için tipik bölgelerin daha kuzeye kayacağını belirtmektedir. Daha az su gerektiren ve kuraklığa dayanıklı, daha az popüler ürünleri yetiştirmek için de fırsatlar açılmaktadır.

Mürdümük (Lathyrus), baklagiller familyasından (Fabaceae) tek yıllık bir bitkidir. En yaygın olarak yem bitkisi olarak kullanılır.

Alternatif ürün örnekleri: Nohut, protein bezelyesine kuraklığa toleranslı bir alternatif olarak gösterilmektedir (her ne kadar yüksek yaz neminde risk taşısa da). Ancak dikkatler ayrıca mürdümüğe (Lathyrus sativus) çekilmektedir – AB'nin birçok bölgesinde yetiştirilebilen, kuraklığa dayanıklı bir ürün, ancak hâlâ ticari olarak ıslah edilmemiştir.

Мürdümük, bir protein bitkisidir ve sadece yem için değil, aynı zamanda insan gıdası için de kullanılır. Olgun tohumlardan un hazırlanır ve buğday ununa eklendiğinde ekmek ve makarna ürünlerinin besin değerini ve kalitesini artırır.

Rapor, çiftçilerin iklim değişikliği ve ekonomik engellerle nasıl başa çıkabileceğine dair belirli çözümler ve gerçek dünya örnekleri sunmaktadır.

A. Tohumlar ve Bilgiye Erişim

İklim değişikliğinin etkisi tahmin edilemez; bu nedenle çeşit ıslahı, erken olgunlaşma, derin kök sistemleri ve soğuğa tolerans gibi uyum sağlayıcı özelliklere öncelik vermelidir.

Örnek: SeedLinked, çiftçi katılımlı çeşit testlerinden veri toplamak ve paylaşmak ile tohum kaynakları hakkında bilgi alışverişi için kullanılan (öncelikle ABD'deki sebze tohumları için) dijital bir platformdur. Rapor, protein bitkileri için benzer bir aracın AB çiftçilerine uygun çeşitleri seçmede destek olabileceğini öne sürmektedir.

Legume Hub, baklagil bitkilerinin yetiştirilmesi, işlenmesi ve kullanımıyla ilgili uzman bilgisi ve en iyi uygulamaları paylaşmak için tasarlanmış Avrupa merkezli, çok dilli, açık erişimli bir platformdur. Platform, zamanında, bilime dayalı ve pratik bilgiler sağlayarak Avrupa'da gıda sistemlerinin sürdürülebilir kalkınmasını desteklemeyi amaçlamaktadır. Bilimsel araştırma ile çiftliklerdeki pratik uygulama arasındaki bağlantıyı kolaylaştırır.

B. Çiftlikte İşleme

Yerinde işleme (örneğin, kabuk soyma, kavurma, tohum temizleme), çiftçilerin katma değerden daha büyük bir pay almasına ve kârlılıklarını ile kendi kendine yeterliliklerini artırmasına olanak tanır. Buradaki en büyük engel ekipman maliyetidir, bu nedenle kooperatifler tarafından ortak yatırımlar ve uygun fiyatlı makinelerin kullanılması önerilmektedir.

Örnek: Scotston Farm (İskoçya), yeminin neredeyse tamamını çiftlikteki protein bitkilerinden üretmekte ve ardından hayvansal ürünleri yerel olarak satmaktadır. Protein yemine ilişkin bu kendi kendine yeterlilik, hem çiftliğin ekonomik sürdürülebilirliğine hem de çevresel istikrarına katkıda bulunmaktadır.

C. Bölgesel Değer Zincirlerinin Güçlendirilmesi

İş birliği ve paylaşılan bölgesel kimlik, pazara erişim için anahtardır.

Örnek: "Eiwitboeren van Nederland" girişimi (Hollanda). Rapor, çiftçiler ve son alıcılar arasında (genel bir anlaşma yoluyla) doğrudan bir bağlantı kuran ve birden fazla aracıyı ortadan kaldıran zincirlerini görselleştirmektedir. Bu, çiftçilerin yeni ürünleri pazarlamasına ve fiyatlar üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmasına olanak tanır.

Gelecek İçin Yönergeler

Rapor, sahada belirli sorunları çözmek için Operasyonel Grupların oluşturulmasını önermektedir. En umut verici fikirler arasında, ticari yetiştiricilerin ilgi eksikliğinin ve tohumların yüksek maliyetinin üstesinden gelmek için Kuzey Avrupa'da nohut test etmek için ağların kurulması yer almaktadır.

Güneydoğu Avrupa/Romanya'da, iklim değişikliğiyle daha da kötüleşen şiddetli zararlı istilalarıyla (örneğin, bitki bitleri) başa çıkmak için yeni ekolojik bitki koruma ürünlerini test ederek Entegre Zararlı Yönetimi yöntemlerinin geliştirilmesi.

İrlanda ve İskoçya'da baklagillerin bira ve içki endüstrisine entegre edilmesi. Fikir, damıtma veya bira yapma kapasitesine sahip çiftçilerin mevcut altyapısını kullanarak baklagillerden bira veya içki üretmek, insan tüketimi için yüksek değerli ürünler yaratmak ve yan ürünleri yem olarak kullanmaktır.

Genel Sonuç ve Analiz

Raporun ana mesajı, AB'de protein bitkileri üretimini artırmanın yalnızca teknik veya ekonomik bir zorluk olmadığı, aynı zamanda sistemik bir değişiklik gerektirdiğidir. Başarı, çiftçiler, araştırmacılar, işleyiciler ve tüketiciler arasındaki yakın iş birliğine bağlıdır. Bilgi paylaşımı ve pazar talebini karşılayan ürünlerin geliştirilmesi olmadan, Avrupa'nın protein bağımsızlığına yönelik çabalar ciddi şekilde sınırlı kalacaktır.

Yenilikleri uygulayarak ve tedarik zincirlerini kısaltarak, Avrupa çiftçileri protein bitkilerini çiftliklerinin sürdürülebilir ve kârlı bir temel direğine dönüştürebilir.

ISSN 2815-522X

Tam raporu okuyabilir ve indirebilirsiniz **BURADA**